

Утворення СРСР . Неп

Глибока економічна криза була викликана підривом економіки, розрухою в роки Першої світової і громадянської воєн, політикою воєнного комунізму із загальною націоналізацією промисловості, директивними методами управління народним господарством, а також продрозкладкою

**Промисловість
була зруйнована.
Нестача сировини
і палива призвела
до того, що
третина заводів і
фабрик
простоювали
взагалі, а решта
працювали з
неповним
навантаженням.**

**Обсяг промислової продукції в 1920 р. складав 14 % від
рівня 1913 р., тобто зменшився в 7 разів, чавуну
виплавлялося тільки 3 % від обсягу 1913 р., сталі — 5 %,
вугілля видобувалося 30 %.**

У тяжкому становищі перебувало сільське господарство. Посівні площі скоротилися зі 110 млн десятин до 75 млн, упала врожайність. У 1921 р. в країні спалахнув голод, який охопив Поволжя, Приуралля, Казахстан, Західний Сибір, Україну. Голодувало до 30 млн чоловік. Незважаючи на допомогу світового співтовариства, загинуло 3 млн чоловік, 2 млн дітей стали сиротами.

ПОМОГИ

Наприкінці 20-го — на початку 1921 рр. відбувається ряд селянських повстань проти проведення політики продрозкладки. У багатьох губерніях у повстаннях брало участь 25–30 % загальної кількості населення, тобто майже все чоловіче населення.

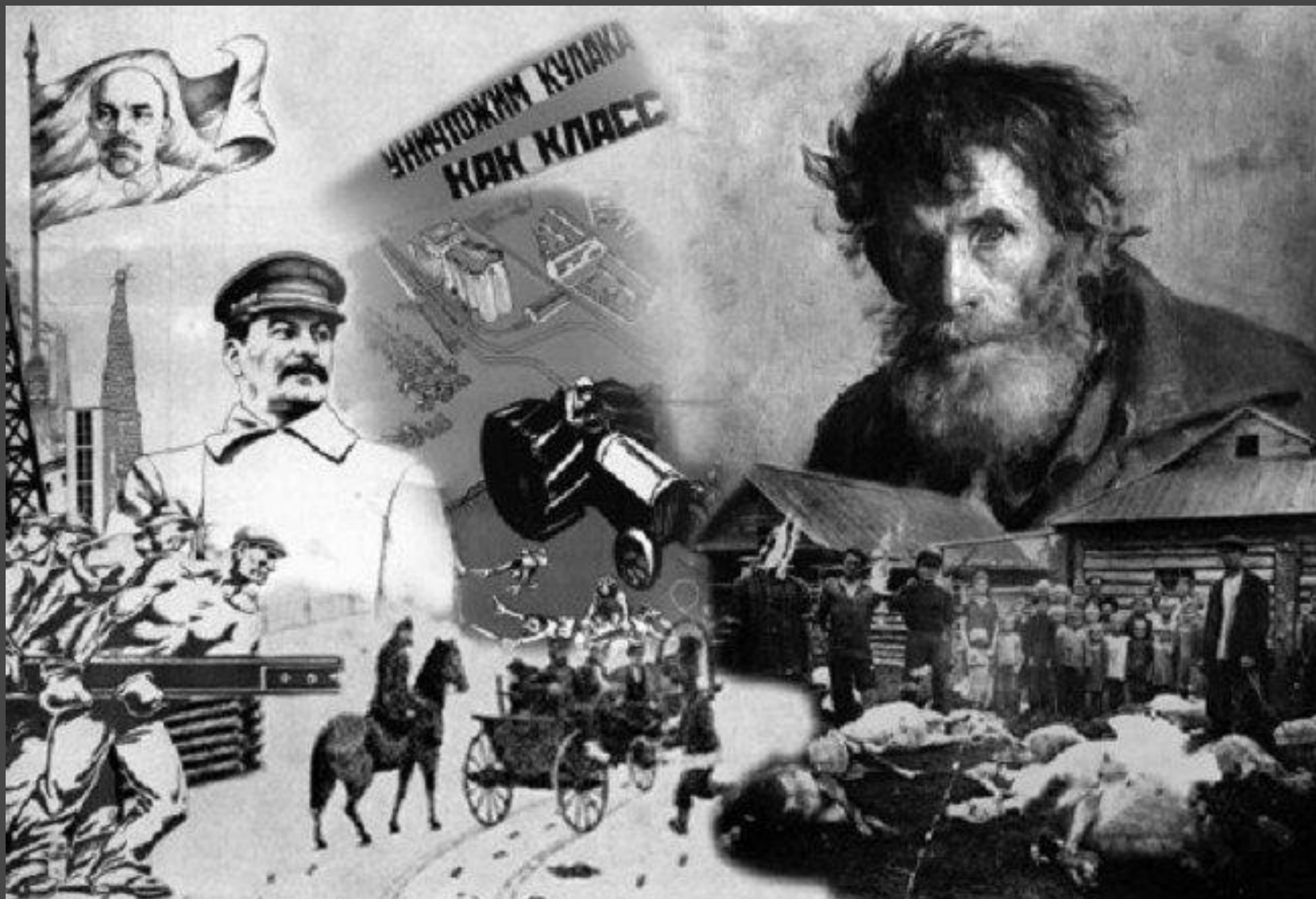
**Загони Антонова, що діяли в Тамбовській і частково у
Воронезькій губерніях, нараховували до 50 тис. чол. і
були розділені на дві армії. Чисельність
західносибірських повстанців тільки в одному
Ішимському повіті досягала 60 тис. чол**

Повстання матросів у Кронштадті навесні 1921 р. стало найбільш сильним і послідовним виступом проти більшовицької влади. Воно проходило під гаслами: «Ради без комуністів», «Геть продрозкладку», «Свободу торгівлі».

Перші економічні спроби більшовиків закінчилися цілковитим провалом, тому більшовицька влада на X з'їзді РКП(б) прийняла резолюцію «Про заміну продрозкладки продподатком».

Нова економічна політика (неп) — економічна політика, яка проводилася в Радянських республіках починаючи з 1921 р.

Неп передбачав «допущення приватного сектора», тобто дозвіл свободи торгівлі, дрібного підприємництва, залучення іноземного капіталу за умов збереження за собою «командних висот» у державі.

Складовою частиною була грошова реформа, випуск червінця, формально забезпеченого на 25 % золотом та іноземною валютою.

Скасування закону про загальну трудову повинність в 1921 р. дала можливість зайнятися підприємництвом. Полиці магазинів швидко почали наповнюватися товарами й продуктами. У багатьох містах були відкриті «Торгсіни», де можна було купити дорогі речі, але тільки за золото й іноземну валюту. Люди самі відкопували свої скарби й несли в «Торгсіни» приховані коштовності.

Позитивні підсумки непу

- Удалося відновити народне господарство й навіть перевершити
- довоєнний рівень за рахунок внутрішніх резервів.
- Відродилося сільське господарство, що дозволило нагодувати населення країни.
- Національний прибуток збільшився на 18 % у рік і до 1928 р. —на 10 % в перерахунку на душу населення, що перевищило рівень 1913 р.
- Зростання промислової продукції становило 30 % щорічно, що свідчило про швидке зростання продуктивності праці.
- Національна валюта країни стала міцною й стабільною.
- Швидко зростав матеріальний добробут населення.

Негативні підсумки непу

- Мав місце непропорційний розвиток основних галузей народного господарства.
- Відставання темпів відродження промисловості від сільсько-господарського виробництва містило в собі загрозу економічних криз.
- У селі відбувалася соціальна й майнова диференціація селянства, що призвело до зростання напруженості між різними верствами.
- У місті протягом 20-х років збільшувалася чисельність безробітних, яка до кінця непу склала понад 2 млн чоловік.
- Фінансова система зміцніла лише на певний час. У другій половині 20-х років у зв'язку з активним фінансуванням важкої індустрії була порушена ринкова рівновага, почалася інфляція, що підірвало фінансово-кредитну систему.

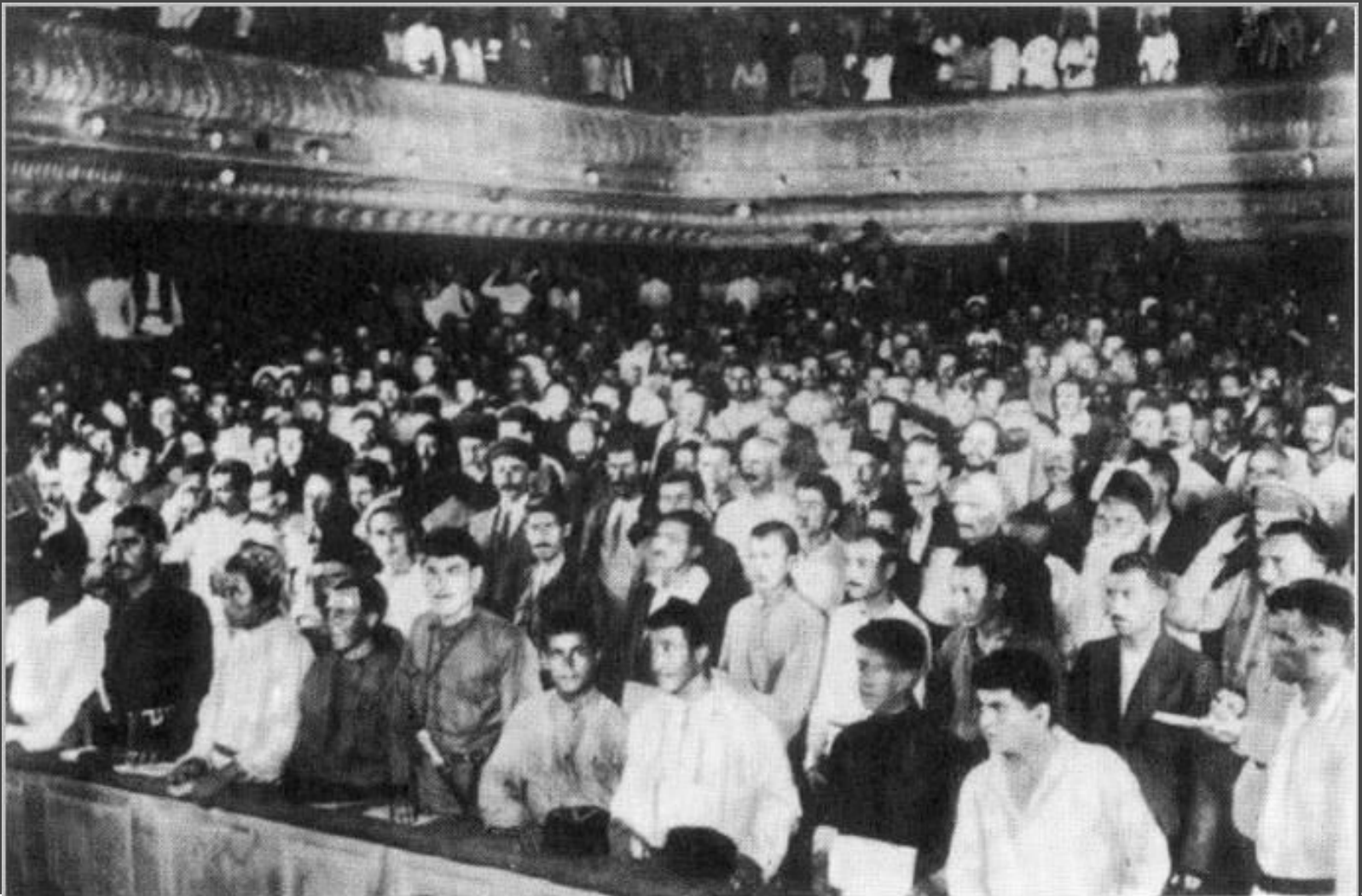
Федерація — форма державного устрою, за якою республіки, штати, землі тощо, які входять до складу союзної держави, зберігають частину своїх прав, мають власні конституції, законодавчі, виконавчі, судові органи. Водночас створюються єдині федеративні (союзні) органи державної влади, встановлюється єдина державна грошова одиниця тощо.

Конфедерація — форма державного устрою, за якої об'єднані держави зберігають свою політичну та юридичну самостійність. У конфедерації відсутні органи центральної влади і загальне законодавство. Спеціальні об'єднані органи конфедерації створюються лише для координації дій у певних цілях (зовнішньополітичній, воєнній та ін.).

Автономія — самоврядування; надане загальнодержавною конституцією право якій-небудь частині держави (території, регіону) самостійно здійснювати певні функції державної влади й управління.

29 грудня 1922 р. у Кремлі відбулася конференція уповноважених представників — делегацій національних республік, що затвердила проекти декларацій про утворення СРСР і проект союзного договору.

Ритуал підписання було призначено на 30 грудня 1922 р. Перший загальносоюзний з'їзд рад відкрився об 11-й годині в Андріївській залі у Кремлі. На ньому було прийнято Декларацію й Договір про утворення СРСР.

21 січня 1924 р. Леніна не стало. А втім, боротьба за владу почалася ще задовго до його смерті.

Основними суперниками в ній виступали Й. Сталін і Л. Троцький. Серйозні зіткнення між ними почалися 1923 р. Троцький очолив «ліву опозицію», що різко критикувала бюрократизацію партійного апарату та спроби Сталіна зосередити всю повноту влади у своїх руках.

Пізніше сформувалася «нова опозиція», яку очолили Камєнєв і Зинов'єв. «Нова опозиція» виступила проти монополізації Сталіним права на «ленінську спадщину», його гасла про можливість побудови соціалізму в окремо взятій країні та перемогу соціалізму в ній за відсутності світової соціалістичної революції.

Домашнє завдання

**Опрацювати
відповідний матеріал
підручника.**